MOZART'IN DO MAJÖR OBUA KONÇERTOSU

Evren AYSAL

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir-2005

MOZART'IN DO MAJÖR OBUA KONÇERTOSU

Evren AYSAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müzik Anasanat Dalı

Danışman : Yrd.Doç.Serla BALKARLI CAN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül 2005

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

MOZART'IN DO MAJÖR OBUA KONÇERTOSU

Evren AYSAL
Müzik Anasanat Dalı
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2005
Danışman : Yrd.Doç.Serla BALKARLI CAN

Bu çalışma klasik çağı hazırlayan akımların müziğe olan etkisini ve değişimini anlatmakta, Wolfgang Amadeus Mozart'ın K.V.314 Do Majör obua konçertosu ve uyarlaması olan K.285 Re Majör flüt konçertosu hakkında bilgi içermektedir.

ABSTRACT

This study tells about the effect of the musical movements to the music preparing the classical era and its changes and also contains information about Wolfgang Amadeus Mozart's K.V.314 Oboe Concerto in C Majör and its adaptation K.V.285 Flute Concerto in D Majör.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Evren AYSAL'ın *"Mozart'ın Do Majör Obua Konçertosu"* başlıklı tezi .../.../2005 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, Müzik anasanat dalında Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı		**İmza**
Üye (Tez Danışmanı)	: Yrd.Doç.Serla BALKARLI CAN	.....
Üye	:	.....
Üye	:	.....

Prof.Dr.Nurhan AYDIN
Enstitü Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

Evren AYSAL

Müzik Anasanat Dalı
Yüksek Lisans

Eğitim

Ls.	2000	9 Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuarı Obua Bölümü
Lise	1996	9 Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuarı Obua Bölümü

İş

2001 - Obua Sanatçısı, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri/Yılı: İzmir, 12.09.1979 **Cinsiyet:** Kadın **Yabancı Dil:** İngilizce

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ ii
ABSTRACT iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI iv
ÖZGEÇMİŞ vi
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

KLASİK DÖNEM

1. KLASİK ÇAĞI HAZIRLAYAN AKIMLAR 3
1.1. Rokoko 3
1.2. Fırtına ve Gerilim 3
1.3. Viyana Okulu 4
1.4. Mannheim Okulu 5
1.5. Aydınlanma 6
2. KLASİK DÖNEMDE MÜZİK BİÇİMLERİ 6
3. MELODİ VE ARMONİDE YENİ KAVRAMLAR 8
4. SENFONİ ORKESTRASI 8

İKİNCİ BÖLÜM

WOLFGANG AMADEUS MOZART

1. WOLFGANG AMADEUS MOZART'IN HAYATI 9
2. WOLFGANG AMADEUS MOZART'IN SANATI 11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MOZART'IN DO MAJÖR OBUA CONCERTOSU

1. BÖLÜMLER 19
2. KLASİK DÖNEMDE KADANS 21
2.1. Kadans ve Eingäng 22

SONUÇ 24
KAYNAKÇA 25

GİRİŞ

Wolfgang Amadeus Mozart'ın, Salzburg'lu obuacı Ferlendis için yazdığı tahmin edilen tek obua konçertosunun kayıp eser olduğu düşünülmektedir. Tarihsel gerçekler şöyledir: Giuseppe Ferlendis 1 Nisan 1777 ile 31 Temmuz 1778 tarihleri arasında Salzburg Orkestrası'nın üyesidir. Konçertonun, 1 Nisan ve Mozart'ın Mannheim'a gittigi gün olan 22 Eylül 1777 tarihleri arasında Ferlendis için yazılmış olması muhtemeldir. Mozart'ın babası 15 Ekim 1777 tarihli mektubunda konçertodan ilk defa bahsetmiştir.

3 Aralık 1777'de Mozart Mannheim'den babasına yazmış olduğu mektubunda, konçertoyu hayranlık duyduğu obuacı Friedrick Ramm'e hediye ettiğini yazmıştır. Mannheim'de zengin amatör flütçü *"de Jean"* ile tanışan Mozart, flüt için üç küçük kısa basit konçerto ve birkaç kuartet siparişi almıştır. Mozart, siparişi yetiştirmekte zorlanınca, obua için yazdığı bu konçertoyu flüte uyarlamıştır. Obua konçertosu daha sonra kaybolmuştur.

Bernard Paumgartner adlı müzikolog, Mozart'ın Re Majör flüt konçertosuna benzeyen 18.yüzyıl el yazması partiler bulmuştur. Bulunan Do Majör obua konçertosu partilerinin orijinal olduğunu kanıtlayan inandırıcı sebepler vardır. Bu çalışmada iki konçerto karşılaştırılmakta ve incelenmektedir.

Birinci Bölüm

KLASİK DÖNEM

Müzik tarihinde klasik dönem, Johann Sebastian Bach[1]'ın ölüm tarihi olan 1750'den Ludvig van Beethoven[2]'in ölümü 1827 yılına kadar süren müzikal gelişim dönemi olarak tanımlanmaktadır. Kavram olarak klasisizm yalınlığı, özdeşliği, sadeliği, orantıyı, açık ve seçikliği, doğallığı temsil etmektedir. Dönemin üç büyük bestecisi Franz Joseph Haydn[3], Ludving Van Beethoven ve Wolfgang Amadeus Mozart[4]'tır.

Klasisizmin kökleri, Rönesans'ın örnek olarak yararlandığı antik Yunan ve Roma uygarlıklarına kadar uzanmaktadır.

Eski Yunan ve Roma İmparatorluğundaki klasikleşmiş eserleri yeniden ön plana çıkarmak, bu değerleri koruyarak yeni eserler yaratmaya çalışmak, yüzyıllar boyu yeniliğini ve değerini yitirmeyen yapıtlar meydana getirmek anlamına gelmektedir. Dolayısıyla eski çağlarda meydana getirilmiş bir yapıtın "Klasikleşmiş" olduğunu söylemek, onun kendi benzerleri arasında bir örnek oluşturacak kadar mükemmel olduğunu göstermektedir.

Müzikte klasik sözcüğü, "hafif müzik olmayan" müzikleri anlatmaktadır. Hafif müziğin zamanında moda olup, geçici bir karaktere sahip olması, ciddi müziğin klasik sözcüğüyle nitelendirilmesine neden olmuştur.

---

[1] Johann Sebastian Bach (1685-1750), Alman besteci. Evin İLYASOĞLU, **Zaman İçinde Müzik,** (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1994), s.39.
[2] Ludwig van Beethoven (1770-1827), Alman besteci. İLYASOĞLU, **a.g.e.,** s.39.
[3] Franz Joseph Haydn (1732-1809), Avusturyalı besteci, **http://www.classical-composers.org/cgi_bin/ccd.cgi?comp=haydnj**
[4] Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791), Avusturyalı besteci, **http://www.classical-composers.org/cgi_bin/ccd.cgi?comp=mozartwa**

1. KLASİK ÇAĞI HAZIRLAYAN AKIMLAR

1.1. Rokoko

Klasik çağı hazırlayan öğeler 18.yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. Bazı ara akımların Barok dönemden Klasik döneme geçerken oluştuğu gözlenmektedir. Rokoko akımı Fransa'da XV.Louis (1715-74) döneminde soyluların değer verdiği bir akımdır. Rokoko stilindeki bir eser ciddi ve uzun yapılardan çok, küçük biçimler için bestelenmiştir. Eğlenceli, hafif, zarif, kolay anlaşılır, cilalı ve süslü nitelikleri vardır. Barok dönemin aşırı süslemeli ve karmaşık yapısına karşı ilk baş kaldırış hareketidir. Çalgı müziğinde rokoko en çok oda müziği ve klavsende[5] başarılı olmuştur. Akımın başı çeken bestecileri François Couperin[6] ve Jean-Phillippe Rameau[7]'dur. Johann Christian Bach[8] rokoko stilini oda müziği eserlerinde kullanmaya başlamış ve Klasik çağı hazırlayan bestecilerden biri olmuştur. Mozart'ın ilk gençlik senfonileri de Rokoko stilindedir.

1.2. Fırtına ve Gerilim

Fırtına ve Gerilim (Sturm und Drang) akımı Alman edebiyatında, adını Friedrich Maxmilian Klinger[9]'in (1752-1831) romanından almıştır. Ön-Romantizm olarak da nitelenen bu stil 1770'lerin derin duyarlılığını simgelemektedir. Akım, Fransızların yapay süslemelerle işlenmiş Rokokosuna bir başkaldırır. Bu dil, orta sınıfın sanatıdır. Besteciler, karşıtlık öğesini abartarak uyarlamışlardır. Örneğin: Armonilerde, ses dinamiğinde, tempolarda, kromatizmi kullanışta ve temalarda hep zıtlıklardan yararlanılmıştır.

---

[5] Klavsen: Çembalo'nun Fransa'daki adı: Clavecin, Ahmet SAY, **Müzik Sözlüğü,** (1.Baskı, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Eylül 2002), s.299.
[6] François Couperin (1668-1733), Fransız besteci,
http://www.kalan.com/scripts/album/PrintAlbum.asp?id=57.
[7] Jean-Philippe Rameau (1683-1764), Fransız besteci,
http://w3.rz_berlin.mpg.de/cmp/rameau.html
[8] Johan Christian Bach (1735-1782), Alman besteci, **http://jen.ucc.nav.edu/~tas3/jcbach.html**
[9] Friedrich Maximilian Klinger (1752-1831), Alman oyun yazarı, roman yazarı.
http://www.nndb.com/people/286/000094004/

Çalgı müziğinde klavikord[10] öncüdür. Bu çalgıda yorumcu, parmağını tuşun üstünde titretmek suretiyle duyarlılığını göstermiştir. Akımın bestecileri başta Joseph Haydn'ın 35, 38, 39 ve 59 numaralı senfonileri olmak üzere Christian Cannabich[11], Johann Stamitz[12] ve Carl Philipp Emanuel Bach[13]'tır.

1.3. Viyana Okulu

"Viyana Klasikleri", 18. yüzyılın eşsiz ve dahi müzik yeteneklerinin biraraya gelmesiyle oluşmuştur. 1780 ile 1827 yılları arasındaki bu dönemde Franz Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven ve Christoph Willibald Gluck[14], müziğe en uç sınırına kadar genişleterek olağanüstü bir şey yapmayı başarmış ve "Viyana Klasik Müzik Okulu"nu oluşturmuşlardır. Böyle bir müzik ortamının özellikle Viyana'da oluşmasının nedenleri arasında, Avusturya'nın coğrafya, doğa ve iklim özelliklerinin uygun olması ve Avrupa göçlerine köprü görevi görmesi gösterilmektedir.

Klasik biçim, Barok'un durağan biçiminin aksine dinamik olup, sadeliği, orantıyı, temizliği, evrensel mükemmelliği, açık ve seçik olmayı içermektedir. Bu dört besteci de klasik kavramının bu ortak görüşleri içinde birleşmektedir. "Viyana Klasikleri" yapıtlarını, Viyana'ya özgü bir zevk ve anlayış içinde yaratmışlardır.

Klasik müziğe getirilen yenilikleri şu şekilde özetleyebiliriz: Müzikte zengin bir polyphonynin[15] yerini ezgi almış, ritm büyük önem taşımıştır. Müziğe, yeni ezgi tipleri ve zengin bir şarkı hammaddesi getirilmiştir. Müzik cümlesinin ana maddesi danslardan ve halk şarkılarından kaynaklanmaktadır. Bu ezgiler, değişik ritm

---

[10] Klavikord: Kökleri timpanon'a uzanan, mekanizmalı, klavyeli barok dönem çalgısı. Fransızca clavecin, Almanca clavicembal, İngilizce harpsichord, İtalyanca ve İspanyolca clavicembalo. SAY, **a.g.e.,** s.299.

[11] Christian Cannabich (1731-1757), Alman besteci.
http://www.artaria.com/composer/fullbias/cannabich_full.htm

[12] Johann Stamitz (1717-1757), Bohemyalı besteci, **http://www.artaria.com/composer/jstamitz.htm**

[13] Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788), Alman besteci, İLYASOĞLU, **a.g.e.,** s.41.

[14] Christoph Willibald Gluck (1714-1787), Bohemyalı besteci. SAY, **a.g.e.,** s.266.

[15] Polyphony (ing.) Çokseslilik. "Polifoni", yatay çokseslilik niteleyen kontrpuan ile eşanlamlı olarak kullanılır. İki ve daha fazla melodinin kendi bağımsız yolunda belirli kurallara göre ilerleyerek birliktelik oluşturması. SAY, **a.g.e.,** s.432.

kalıplarıyla, bazen de çifte ritmlerin üst üste binmesiyle oluşturulmuşlardır. Sonat, bu dönemde gelişen en önemli çalgı müziği türüdür. Sonat formuna tam olarak egemen olan besteci Franz Joseph Haydn'dır. Sonat biçimi içinde bestelediği sonatlar, yaylı çalgılar dörtlüleri ve senfoniler yarattığı ürünlerdir. Mozart'ın yapıtları, Avusturya'ya özgü müziksel ögeleri içermekte, zerafet ve duyarlılık içinde çağının anlamını yansıtarak, evrensel niteliğe erişmektedir. Bütün bu özellikleriyle Mozart, "sonat formunu", sonat, senfoni, konçerto ve yaylı çalgılar dörtlülerinde mükemmel ezgiler içinde uygulamış ve klasik piyano konçertosunu ilk kez büyük bir parlaklığa ulaştırmıştır. Ludwig van Beethoven, klasik sonat biçimine o zamana kadar hiç duyulmamış bir derinlik kazandırmıştır. Sonat'ın çifte temalılığı, Ludwig van Beethoven'de büyük bir bilince ve olgunluğa ulaşmıştır. O'nun "Eroica Senfonisi" en mükemmel "Sonat-Senfoni" olarak nitelendirilmektedir. Christoph Willibald Gluck ise opera sonatının en önemli temsilcisidir. 107 opera besteleyerek, doğa, tutku ve yalınlık gibi klasisizm kavramlarını eserlerinde tam bir yetkinlikle kullanmıştır.

1.4. Mannheim Okulu

Güneybatı Almanya'nın Palatinate eyaletinin başına 1742'de Carl Theodor geçmiştir. Valinin en büyük tutkusu müziktir ve sarayına zamanın en ünlü besteci ve yorumcularını toplamıştır. Mannheim Okulu olarak adlandırılan stil, bu çevrenin müzik etkinliklerinden doğmuştur. Bohemyalı besteci ve kemancı Johann Stamitz Mannheim Orkestrasını kurmuş ve başkemancılığa getirilmiştir. Stamitz, 50 kadar senfoni bestelemiş ve ardında zamanın tüm bestecilerini etkileyecek, senfoni biçimini yeni çağa sunacak bir orkestra geleneği bırakmıştır. Orkestranın ses gürlüğündeki ustalığı Avrupa'nın her köşesinden gelen müzikçileri kendisine hayran bırakmıştır. J.Stamitz, Vali'nin avcılarından av boruları, askeri bandodan davulları ve trompetleri toplayarak, tarihte ilk kez yaylı ve üflemeli çalgıları biraraya getirmiştir. Mannheim'lı besteciler Xavier Richter[16], Christian Cannabich ve Karl Stamitz[17]

[16] Xavier Richter (1709-1789), Alman besteci,
http://perso.<anadao.fr/eisenberg/orgues/marienth.htm
[17] Karl Stamitz (1745-1801), Bohemyalı besteci. **http://208.11.77.182/database/s/stamitzK.html**

orkestranın diğer önemli üyeleridir. Onlar Haydn-Mozart stilinin hazırlık evresini oluşturmuşlardır.

Avrupa'daki üstün çalgı sanatçılarıyla kurulmuş olan Mannheim orkestrası, o çağa değin görülmemiş bir orkestra disiplininin geçerli olduğu bir topluluktur. Orkestra, senfonik müziğin sorunları üzerinde kafa yorarak geliştirilen bir oluşuma dönüşmüş, çalgıların nüans[18] ve tını özellikleri üzerinde durularak gelişimi sağlanmıştır.

1.5. Aydınlanma

18.Yüzyılın en önemli ve en karmaşık akımı Aydınlanma'dır. René Descartes[19] ve Isaac Newton gibi bilim adamlarının katkılarıyla gizemsel ve batıl inançların üstesinden gelinmiştir. Dinde doğallık önem kazanarak, kilisenin yapaylığına karşı bir ayaklanma başlamıştır. Aydınlanmanın havası özgürlükçü, deneysel, eşitlikçi, dünyasal ve ilericidir. 18.yüzyılın ikinci yarısı kozmopolitan bir çağdır. Seçkin insanlar yerine halk kitleleri önemlidir. İnsancıl düşüncelerin öne çıktığı, insanın birey olarak değerlendirildiği akımda uluslararası kardeşlik önem kazanmıştır. Soyluların saraylarından başka geniş konser salonlarında halk konserleri yapılmıştır. Müzik yalınlaşmıştır. Artık amatör müzisyenler de halk konserlerinde yer almaya başlamıştır. 18.yüzyıl sonunda kuramcılara göre müzik, herhangi bir kalıbı örnek almaksızın, kendi doğal akışı içinde güzel olan bir sanattır.

2. KLASİK DÖNEMDE MÜZİK BİÇİMLERİ

Klasik dönemde netlik kavramı herşeyin üstündedir. Müzik cümleleri yalın ve nettir. Bu dönemde besteciler ağırlıklı olarak melodiyi ve armoniyi öne çıkararak, melodilerde halk ezgilerinin sade ve doğal özelliğinden yararlanmışlardır. Gelişen en

[18] Nüans (Ayırtı) "İnce Fark" Müzikal ifadeye anlam kazandırmakta kullanılan ses gürlüğü işaretleri. Bir müzik eserinin yorumu sırasında bazı seslerin hafif, bazılarının kuvvetli çıkarılması gerekir. Hafif sesten kuvvetliye doğru değişik derecelerde yer alan ayırtılar, esere anlam kazandıran müzikal dinamikleri oluşturur. SAY, **a.g.e.,** s.49.

[19] René Descartes (1596-1650) Fransız düşünür. **http://wikipedia.org/wiki/Rene_Descartes**

önemli çalgı müziği sonat, yaratılan en önemli biçim ise senfonidir. Sonat formu, ilk bölüm olan sonat allegrosundan yapılanmaktadır. Senfoni, sonat formunun orkestraya uyarlanmış biçimidir. Genellikle üç bölümlü olan konçerto[20] formu ise birinci bölümüyle sonat allegrosu yapısındadır. Sonat biçimi 3 ya da 4 bölümden oluşur; sergi, gelişme ve yeniden sergi olarak kurgulanmıştır. Bölümler çabuk-yavaş-çabuk temposundadır. İlk bölümde tema karşıt armonilerle, ikinci bölüm bir lied havasında yeni temaların armoniye eklenmesiyle, üçüncü bölüm ise özetleme bölümü olarak birinci bölümün tekrarlanması ama bu kez temel bir armonik değişiklikle dinleyiciye sunulmuştur.

Klasik dönemde, uzun cümleli, süslü ve kontrpuantal[21] yazıya dayalı Barok Çağ üslubu, yerini daha sade, net ve parlak bir sanata bırakmıştır. Kontrapuantal yazının yerini homophone[22] yazı almış, partilerden birinin daha belirgin olmasını gerektirmiştir. Bu üslup daha az dolgun fakat daha akıcıdır. Kontrpuantal yazı tam olarak terkedilmemiştir. Armonide yedili akorlara bile az rastlanılmış, son derece sade bir yazı kullanılmıştır.

Klasik dönemde çalgıların ses ve ritm özelliklerine göre kullanılışı bilinçli ve yararlı bir şekilde yapılmıştır. Bu yüzden de virtüozite olağanüstü gelişmiştir. Orkestral crescendo[23] ve decrescendo[24] yaygınlaşmış, bu da anlatıma esnek ve yumuşak bir özellik kazandırmıştır.

---

[20] Concerto (İta.): Çalgı için yazılmış ve çalanın tüm sanat yeteneklerini ortaya koymayı amaçlayan 3-4 bölümlü sonat formundaki konser yapıtı. Murat Özden ULUÇ, **Müzik Sözlüğü,** (2.basım, Yurtrenkleri Yayınevi, Eylül 2002), s.107.

[21] Kontrpuantal: Sözcük anlamı "notaya karşı nota" olan, "ezgiye karşı ezgi" anlamında kullanılan terim. İki ya da daha fazla melodinin kendi bağımsız yolunda belirli kurallara göre ilerleyerek birliktelik oluşturduğu polifonik müziğin uygulamasında yer alan yöntem. Latince punctus contra punctum: notaya karşı nota. SAY, **a.g.e.,** s.304.

[22] Homophonie (Yun.): Bir melodinin eşlik partileriyle ya da akorlarla desteklenmesi halinde seslerin uyum sergilemesi. Yunanca homos: aynı, phone:ses. SAY, **a.g.e.,** s.250.

[23] Crescendo (İta.): Birbirini izleyen notalarda sesin giderek gürleşeceğini belirten işaret. Kısaltılması cresc. İtalyanca: crescere: büyümek, artmak sözcüğünden gelir. Türkçe'de ^kreşendo" olarak kullanılır. SAY, **a.g.e.,** s.113.

[24] Decrescendo (İta.): "Sesi söndürerek", ses gürlüğünü giderek hafifletme. Kısaltılmış yazımı: desresc. Terim, dizeğin alt tarafına yazılır. SAY, **a.g.e.,** s.144.

3. MELODİ VE ARMONİDE YENİ KAVRAMLAR

18.Yüzyılın ikinci yarısında müziksel fikir, değişim geçirmeye başlamıştır. Barok yapıtlara göre armonik ritm daha net ve daha ağır tempodadır. Stil önceki yıllara göre daha akışkan ilerlemektedir. Barok teknikte besteci bir temayı duyurur ve eserin ilerleyen bölümlerinde ne kadar çeşitlemeye çalışsa da, aynı tema tanıdık giysilerle ortaya çıkmaktadır.

18.yüzyılın ikinci yarısında besteciler bu kuralcı tutuma karşı aynı bölümün değişik bölmeleri içinde karşıtlıklar oluşturmaya başlamışlardır. Böylece tema artık yeni bir anlam kazanmıştır.

4. SENFONİ ORKESTRASI

18.yüzyıl senfoni orkestralarında temel çalgılar yaylılardan oluşmuş ve üflemeli çalgılar onların etkilerini güçlendirmek için kullanılmıştır. Bugünün senfoni orkestralarından daha küçüktür. Joseph Haydn'ın orkestrasında 25 yorumcu vardır. Bunlar yaylı çalgılar, flüt, 2 obua, 2 korno, 2 fagot bir de klavsenden oluşmuştur. Bu çağın sonunda üflemeli çalgılar kendilerine özgü bir yer edinmişlerdir. Mannheim Okulunun çalışmaları, senfoninin gerçek kişiliğini saptamış ve onu geliştirmiştir. Klasik dönemin en önemli biçimi olan senfoniye, mükemmel ve kesin biçimini kazandıranlar Alman bestecilerdir. Bu yüzden de Klasisizmin beşiği Almanya sayılmaktadır.

İkinci Bölüm

WOLFGANG AMADEUS MOZART

1. WOLFGANG AMADEUS MOZART'IN HAYATI

Avusturyalı besteci Wolfgang Amadeus Mozart, 27 Ocak 1756 yılında Salzburg'da doğmuş, 5 Aralık 1791 yılında Viyana'da ölmüştür. Örnek bir Aydınlanma müzikçisi olan babası Leopold Mozart[25] (1719-1787) sanatta yenilikleri izleyen ve araştıran bir kişidir. Besteci kimliğinin yanı sıra aynı zamanda kemancıdır. Mozart'ın annesi Anna Mari Pertl bir burjuva ailesinden gelmektedir. Mozart ve kendisinden 4 yaş büyük ablası Maria Anna'nın yetenekleri, Leopold Mozart tarafından keşfedilmiş ve eğitilmiştir. Yetenekli çocuklar Latince'yi, keman ve klavyeli çalgılar çalmayı ve müzik kuramını babalarından öğrenmişlerdir.

Mozart altı yaşında keman ve piyano çalıp, küçük parçalar bestelemeye başlamıştır. Ablası Maria Anna (ailede çağrıldığı gibi, Nannerl), babasının verdiği klavsen dersleri sayesinde seçkin bir klavsenist olma yolundadır. Leopold Mozart, çocuklarının yeteneklerini sergilemek için Orta Avrupa turnesine çıkmış; Münih, Viyana ve Londra'da çeşitli konserler vermiştir. Gittikleri yerlerde övgü ve coşkuyla karşılanmışlardır. 1763 Ocağında Salzburg'a geri dönmüş ve altı ay sonra yeniden yola çıkmışlardır. Fransa, Almanya ve Belçika'da konserler veren Mozart, tüm yorgunluğuna rağmen beste çalışmalarına devam etmiştir. Mozart ilk belli başlı yapıtları olan dört keman ve bir piano sonatını Paris'te yazmıştır. 1768'de Viyana'ya dönmüş, aynı yıl İmparator 2. Joseph için ilk operası "La Finta Semplice"yi vermiştir. Daha sonra "Bastien ve Bastienne" adlı küçük operasını besteleyen Mozart, 1769'da Salzburg kilise orkestrası yöneticiliğine getirilmiştir. Hemen her yapıtını sipariş üstüne yazan Mozart, ideal bir dinleyici kitlesi ve yetenekli bir yorumcu topluluğu düşlemiştir. Salzburg, Mozart'ın yaratıcı kişiliğini engelleyen

[25] Leopold Mozart (1719-1787), Avusturyalı besteci ve kemancı.
http://www.hoasm.org/XIIC/Mozartl.html

sınırlı bir ortamdır. O'nun amacı Salzburg dışında daha iyi bir iş bulmaktır. 1777 yılına kadar Salzburg'da kalan Mozart, aynı yıl Paris ve Mannheim'e gitmiş ve orada Mannheim orkestrası üyelerinden birinin kızı olan Aloysia Weber'e aşık olmuştur. Paris'e babasının yönlendirmesi sonucunda dönen Mozart, 1778 yılında annesinin ölümüyle yıkılmıştır. Fakat bu büyük acı bestecinin üretim gücüne engel olmamış, aynı yıl Paris Senfonisini, keman, klavye sonatlarını, flüt ve arp konçertolarını yazmıştır.

Annesinin ölümünden sonra yeniden Salzburg'a dönen Mozart saray orgculuğuna atanmıştır. 1781'de ilk büyük operası İdomenea doğmuştur. Bu yıllarda Salzburg'u bırakıp Viyana'ya yerleşmiştir. Bu arada Weber ailesi Viyana'ya taşınmış, Aloysia Weber bir tiyatrocu ile evlenmiştir.

1787'de "Figaro"yu ve "Saraydan Kız Kaçırma" operalarını yönetmek üzere Prag'a gitmiş ve Prag operasından "Don Giovanni"yi bestelemek için bir sipariş almıştır. "Figaro'nun Düğünü"nden hemen sonra Mozart'ın ünü azalmaya başlamıştır. Soylular onun müziğinde devrimci düşünceler olduğundan yakınmışlar ve o zamanın diğer bestecileri Karl Ditters von Dittersdorf[26] ve Johann Baptist Wanhal[27] gibi bestecilere hafif ve anlaşılır eserler bestelemesini istemişlerdir. Mozart bu arada borç içindedir. 1788'de iki önemli eseri olan Klavsen için Taç Giyme Konçertosunu, Mi Bemol Majör, Sol Minör ve Jüpiter Senfonisini yazmıştır. 1789 yılında 2. Joseph ona neşeli ve gülünç "Casi Fan Tutte" Operasını ısmarlamıştır. Bu eserin seslendirilişi 26 Ocak 1790'da yapılmıştır. "La Clemenza di Tito" ve "Sihirli Flüt" operaları 1791 yılında doğmuştur. Sürekli ateşlenen ve güçsüzleşen bünyesine rağmen "Requiem"i büyük bir gayretle yazmıştır. 5 Aralıkta ölen Mozart'ın ölüsü bir yoksullar mezarlığına atılmıştır.

---

[26] Karl Ditters von Dittersdorf (1739-1799), Avusturyalı besteci, (opera-senfoni) keman virtüözü. **http://www.malaspina.com/site/person-417.asp**

[27] Johann Baptist Wanhal (1739-1813), Bohemyalı besteci.
http://www.hoasm.org/XIIC/Vanhal.html

2. WOLFGANG AMADEUS MOZART'IN SANATI

Müzikte klasik dönemi gerçek anlamda yansıtan besteci Mozart'tır. O, klasik kalıbın öz ve biçim dengesini korumuş, müziği orantıyı, temizliği, mükemmelliği, açık ve seçik olmayı içermiştir. Müziğinin başladığı tarihten itibaren melodi ve armoni zenginliği göze çarpmaktadır. Senfonilerinde Joseph Haydn ve Christian Bach'ın, diğer çalgı yapıtlarında Avusturya halk dans ve melodilerinin etkileri görülmektedir. Almanlara has olan ve Alman komik operası diyebileceğimiz Siengspiel türünü geliştirmiştir.

Mozart yaratıcı bir bestecidir. Bestelediği eserleri kağıda dökmeden önce kafasında bitirmiştir. Zihni sürekli olarak müzikle meşgul olduğu için bestelerini notaya dökmek onun için mekanik bir iş olmuştur. El yazısı o kadar açık, seçik ve düzgündür ki daha sonra silme ve değişiklik yapma gereksinimi hissetmemiştir.

Besteciliği gibi yorumculuğu da mükemmeldir. Keman, piyano ve orgu çok iyi yorumlamaktadır. Çalışındaki yumuşaklık, sessiz ve düzenli çalışan parmakları, ritm duyarlılığı ve en hızlı pasajı bile yağ gibi akarcasına çalması üstün yorumculuğunun kanıtıdır.

Mozart'ın konçerto formunu inceleyişi, çalgı müziği formlarının gelişimine katkıda bulunmuştur. 18.yüzyıl ortalarına kadar konçerto; oda müziği ve orkestradan ayrı tutulmamıştır. Handel ve Bach konçertolarında bile solo ve orkestra arasındaki fark pek belirgin değildir. Bu etkiyi belirleyen ilk besteci Carl Philipp Emanuel Bach'tır. Klavyeli çalgılar konçertolarında geniş melodik yapı işleyen, vurguları zengin vuruşlarda geliştiren ve orkestra etkilerine egemen olan Mozart'tır.

Avusturyalı besteci Mozart, Joseph Haydn ile birlikte 18. yüzyıl sonları Viyana Klasik Üslubunun doruk noktasını temsil etmektedir. 47 senfoni, 22 opera, 8 büyük missa, 10 kısa missa, Requiem K.626, 7 dua, 15 ilahi, 23 piyano konçertosu, 6 keman konçertosu, 1 fagot, 1 flüt, 1 obua, 4 korno, 1 klarnet konçertosu, Flüt-Obua-Korno-

Fagot için concertant senfonisi ile keman ve piyano için 35 sonat, 20 piyano sonatı, 15 dizi çeşitleme; 5 fantezi; menuet, rondo[28] gibi 70'e yakın parça önemli yapıtları arasındadır. Müziğinde ulusal ögeler (Alman stili) yoğun olarak hissedilmeyip, İtalyan ve Fransız müziğinin etkileri eserlerine yansıdığı içindir ki Mozart'a evrensel besteci denmektedir.

Mozart'ın bütün yapıtları tanınmış müzik uzmanı Dr.Ludwig Köchel[29] tarafından kronolojik olarak sıralanmış ve numaralandırılarak "K.V." harfleriyle işaretlenmiştir.

Obuanın[30] solo konçerto repertuvarı 18. ve 20. yüzyılların hakimiyeti altındadır. Tomaso Albinoni[31], Georg Frideric Haendel[32], Georg Philipp Telemann[33] ve Antonio Vivaldi[34] erken dönemin en üretkenleridir. 20.yüzyıl eserlerinde Ralph Vaughan-Williams'ın[35] halk şarkılarındaki pastoral dalgalanmalardan, Heinz Holliger'in[36] "Siebengeseng" eserindeki elektronik renklerin virtüöz parlaklığına kadar birçok çeşit üslup ve stil vardır. Bruno Maderna'nın[37] 3. konçertosu yorumcuda iyi bir doğaçlama[38] yeteneği ile beraber orkestranın sergilediği materyallere yaratıcı karşılıklar verebilmeyi gerektirmektedir. Bu eser karmaşık fakat güzeldir. Konçerto eserleriyle kısıtlı kalmasına rağmen 19.yüzyıl, Johann Nepomuk

---

[28] Rondo (İta.): Şiirdeki randevu gibi tekrarlar üzerine kurulmuş bir müzik formu. Rondo da ana tema en az üç kez duyurulur. Tipik bir rondo yapısı (ABACA) biçimindedir. Mozart, (ABACBA) biçimini yeğlemiştir. SAY, **a.g.e.,** s.213.

[29] Ludwig Köchel (1800-1877), Avusturyalı botanikçi, mineral bilimci ve bibliyografya uzmanıdır. **http://www.karadar.com/dictionary/kochel.htm**

[30] Obua: Çift kamışlı bir üflemeli çalgı. Kendine özgü dokunaklı, merak uyandıran çekici bir ses rengine sahiptir. Fransızca hautbois: "üstün sesli tahta", İtalyanca, Almanca, İngilizce, İspanyolca oboe. SAY, **a.g.e.,** s.381.

[31] Tomaso Albinoni (1671-1751), İtalyan besteci. **http://www.baroquemusik.org/bqxalb.html.**

[32] Georg Friedric Handel (1685-1759), Alman besteci. **http://w3irz-berlin.mpg.de/cmp/handel.html**

[33] Georg Philipp Telemann (1681-1767), Alman besteci.
http://tr.wikipedia.org/wiki/Georg_Philipp_Telemann

[34] Antonio Vivaldi (1678-1741), İtalyan besteci.
http://www.beethoven/ives.net/Antonio_Vivaldi.htm

[35] Ralph Vaughan Williams (1872-1958), İngiliz besteci.
http://www.rvwsociety.com/biography.html

[36] Heinz Holliger (1939-), Alman obua virtüözü. **http://mac_texier.ircam.fr/textes/c00000043/**

[37] Bruno Maderna (1920-1973), Alman şef ve besteci.
http://www.bach_cantates.com/Bio/Maderna_Bruno.htm

[38] Doğaçlama (emprovize): Hazırlıksız olarak, içten geldiği gibi beste yapma. Sanatsal yaratıcılığın özünde, yürekten kopup gelen buluşları geliştirme eğilimi vardır. Müzikal doğaçlama bir anda doğan buluşların özgürce dile getirilmesidir. Latince ex improviso: hazırlıksız; batı dillerinde improvisation. SAY, **a.g.e.,** s.161.

Hummel'in[39] obua için "Introduction Theme and Variations" adlı eserinde parlak renkler gösterirken; Gaetano Donizetti[40] "Concertino" adlı eserinde korangle'ye[41] oldukça operatik pasajlar vermiştir. Tüm konçertolardaki stil ve karakter çeşitliliği obua ve ailesinin mümkün olan renk ve akustiğini yansıtmıştır.

Besteciler gibi 18.yüzyıl yorumcuları da ne saygı görmüş ne de onurlandırılmışlardır. Müzisyenlerin hepsine kendilerine söyleneni yapmaları için para ödenen hizmetkârlar gibi davranılmıştır. Bir bestenin ilk yazıldığında herhangi bir finansal değeri olmayışı, çok sayıda yeni eser yazılmasını sağlamış ve bu eserlerin anında performansı da enstrümancıya sürekli bir sorumluluk getirmiştir.

Ünlü yorumcu Friedrich Ramm[42], Mozart'a obua ve yaylılar için olan mükemmel kuartetini bestelemesi için ilham vermiştir.

> "… fortesinin trompet benzeri derinliğiyle beraber, tonunun güzelliği, yuvarlaklığı, yumuşaklığı ve doğruluğu açısından kimsenin henüz ona yaklaşmadığını söylemek abartılı olmaz. O, dinleyiciyi büyüleyen bir zarafet, hafiflik ve ifade gücüyle çalıyor; kendi samimi doğasına uygun olarak bu enstrümanı akıllıca ve çok az obuacı tarafından sahip olunan pratik bir ustalıkla idare ediyor. Adagio bölümünde yorumu duygu dolu,

---

[39] Johann Nepomuk Hummel (1778-1837), Slovak besteci. **http://www.classical_composers.org/cgi-bin/ccd.cgi?comp=hummel**

[40] Gaetano Donizetti (1797-1811), Alman obuacı.
http://www.azopera.com/learn/composer/donizetti/index.shtml

[41] Korangle: "İngiliz kornosu." Gerçekte bir "Alto obua" olarak orkestrada yer alan korangle, çift kamışlı bir ahşap üflemeli çalgıdır. SAY, **a.g.e.,** s.307.

[42] Friedrich Ramm (1744-1848), İtalyan besteci.
http://www.online_oboe/Alte%20Meister%20der%20oboe.htm

> fakat aynı zamanda gereken yerde ruh ve ateşi de ifade etmeyi biliyor." Mozart'ın bu sözleri Friedrich Ramm'e olan hayranlığını dile getirmiştir.[43]

Güzellik, yuvarlaklık ve yumuşaklık uygun bir kamış kullanıldığında doğal olarak elde edilmektedir. Bu tabii ki klasik obua sesini keşfetmemiz için bireysel bir örnektir.

[43] Leon Goossens and Edwin Roxburgh, **Yehudi Menuhin Music Guides Oboe,** (Kahn&Averill, London, 1994), s.135-136.

Üçüncü Bölüm

MOZART'IN DO MAJÖR OBUA KONÇERTOSU

Mozart'ın operatik, senfonik ve oda müziği eserleri, bize onun nefesli tınılarının akustik olanaklarına oldukça değer verdiğini ve nefesliler ile yaylıların ve insan sesinin birleşiminden oluşturulabilen harmana büyük bir sevgi duyduğunu anlatmaktadır. Bu yüzden de nefesliler için bu kadar az konçerto yazması tuhaftır. Gerçekten de bu kategoride bahsedilen tek önemli büyük eseri, her klarnetçinin cheval de bataille (savaş atı) olan, ölümünden birkaç hafta önce bestelenen La Majör konçertodur. (K.622)

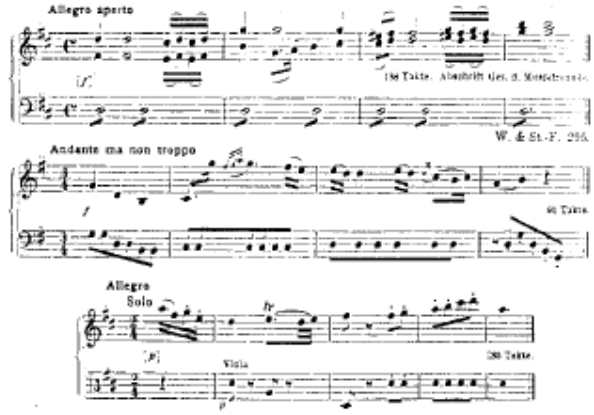
Mozart'ın nefesli çalgılar için solo eserlerini sayıca fazlasıyla geride bırakan tabii ki piyano konçertolarıdır ve bu eserlerdeki nefeslileri kullanışı da oldukça etkilidir. Bu dengesizliğin başlıca sebebi açıktır: Mozart, nefesli çalgıcı değil bir piyano virtüözüdür ve en iyi konçertolarını kendi çalmak için yazarken, nefesli çalgılar için yazdıklarının çoğunu hediye veya gelir kaynağı olarak yazmıştır. Çok belli olmayan fakat sıkça bahsedilen bir faktör daha vardır. Mannheim'dan 14 Şubat 1778'de babasına yazdığı bir mektubunda Hollandalı amatör flütçü *"de Jean"* için yazdığı flüt eserlerini yavaş yazdığı için özür dileyerek "bildiğin gibi, eğer sürekli olarak tek bir enstrümana yazarsam isteksiz oluyorum" yazmış ve solo flütün sesine karşı olan güçlü bir hoşnutsuzluğunu belirtmiştir.

Müzikologlar, bu faktörü ciddiye alma konusunda zorlanmışlardır; örnekle Stanley Sadie[44] flütteki herhangi bir hoşnutsuzluğu örtmek için Mozart'ın flüt yazımından fazlasıyla "profesyonel ve ifade tarzına uygun" olarak bahsetmiştir. Büyük bir ihtimalle, Mozart'ın hoşnutsuzluğunun asıl sebebi, içinden gelen fikirler

[44] Stanley Sadie (1930-2005), İngiliz müzikolog. **http://en.wikipedia.org/wiki/Stanley_Sadie**

üzerine çalışarak vaktini harcamak isterken, para için belirli bir sipariş üzerine baskı altında çalışmanın sıkıntısıdır. Gerçekten de o dönemdeki flüt yazımı muhteşemdir.[45]

Salzburg'da Bernhard Paumgartner[46] adlı müzikolog, "Konçerto in C/Oboe Principale/2 Violine/2 Oboi/2 Corni/Viola/e Basso/del Singre W.A.Mozart" başlığını taşıyan, K.285 Re Majör flüt konçertosunun neredeyse aynısı olan ve Şekil 1'de gösterilen 18.yüzyıl el yazması partiler bulmuştur.

Şekil 1

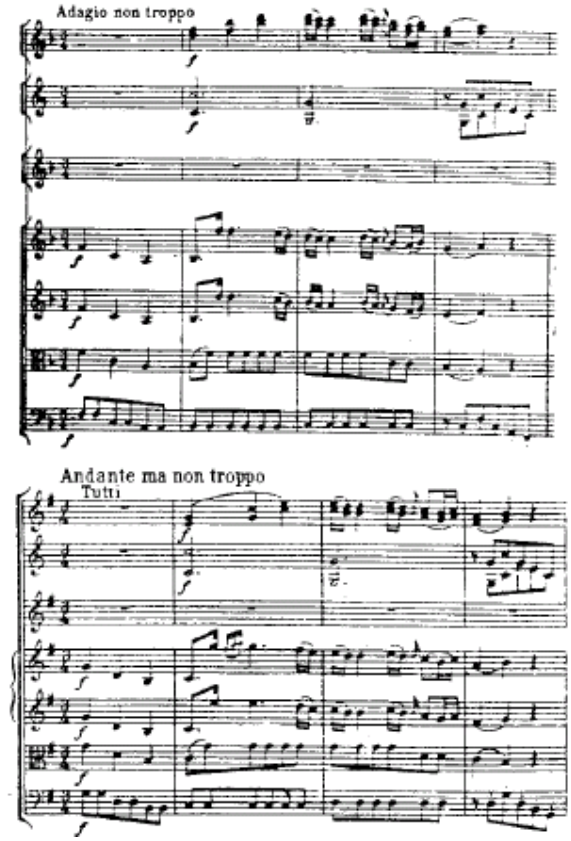
Kaynak: http://www.idrs.org/www.idrs/publications2/journal2/jnl26/concerto.pdf

Bu konçertonun, diğerinin uyarlaması olduğuna dair daha fazla kanıta gerek olmamasına rağmen hangisinin önce yazıldığı sorusu kafalara takılmıştır. Mozart muhtemelen *"de Jean"*ın siparişini yetiştirmek için büyük baskı altındadır. Bu yüzden bir obua eseri, küçük değişiklikler ve ton değişimi ile tekrar yazıldığında flüt için oldukça kolay bir konçerto haline gelecektir.

---

[45] Everett Hafner, "Mozart's Oboe Concerto in C Majör, K.271k/285d/314", **The Journal of the International Double Reed Society,** (1998), s.105.
[46] Bernhard Paumgartner (1887-1971) Viyana'lı müzikolog.
http://www.bernhard_paumgartner.info/

Fakat müziğin kendisi bize daha da kuvvetli bir kanıt vermektedir. Franz Giegling,[47] Bernhard Paumgartner'in çalışmalarını yeniden gözden geçirmiş ve Sol-majör konçerto (K.285c/313) Sol'e kadar çıkarken, Re Majör flüt konçertosunda portenin üzerindeki Mi'den yukarı çıkmadığını görmüştür. Benzer bir biçimde, eşlik eden yaylılar aynen uyarlamada olduğu gibi Re Majör eserde de en alttaki açık seslerini kullanmamışlardır. Ayrıca, orkestra obualarının seslendirilmesi Re Majörde başka bir ipucu vermektedir. Şekil 2, iki yavaş bölümün açılışını karşılaştırmaktadır.

Kaynak: http://www.idrs.org/www.idrs/publications2/journal2/jnl26/concerto.pdf

[47] Franz Giegling (1921-) İsviçre'li editör. **http://members.tripod.com/~musiclassical/bwv.html**

Birinci obuada ince Mi'yi önlemek için (o zaman obuaları için tiz bir sesti) Mozart obuaları 2.ölçüde kemanların altına düştükleri ve daha sonra 3.4. ölçülerde onlarla ünison çaldıkları, orta ses aralığına koymak zorunda kalmıştır. Mozart'ın stilinde bu iyi bir tını değildir. Obualar kemanların altında kimliklerini yitirmişlerdir.

Do Majör versiyon, Mozart'ın çok daha karakteristik olan nefeslileri daha dikkatli kullanımıyla daha iyidir. Editörler yıllar boyu eserin tempo işaretlerinde anlaşamamışlardır. İlk bölüm, hepsinin söylediğine göre geniş bir allegro olarak çalınmalıdır. Fakat sonraki bölümler için şu tempo işaretleri görülmektedir:

Editor	**Solo**	**Mvt.II**	**Mvt.III**
Paumgartner	oboe	adagio non troppo	rondo
Gerber	flute	andante ma non troppo	allegro
Giegling	oboe	adagio non troppo	rondo allegretto
Giegling	flute	adagio non troppo	rondeau allegro

Kaynak: http://www.idrs.org/www.idrs/publications2/journal2/jnl26/concerto.pdf

Mozart, konçertoyu flüte transpoze ederken, enstrümanı mümkün olduğunca iyi adapte etmek için birçok küçük ama önemli değişiklik yapmıştır. 1. bölümdeki 188 ölçünün % 17'sini değiştirerek bu bölüme özel bir ilgi göstermiştir. Fakat, rondo bölümün 278 ölçüsünün sadece 16'sını değiştirmiştir. (% 6'dan daha az) ve andante'de hiçbir değişiklik yapmamıştır. Belki de bu, onun eseri yetiştirmede gittikçe artan telaşını göstermektedir.

Obua için yazılan solo eserler klasik dönemin son yıllarına doğru gittikçe daha az sıklıkta yazılmaya başlamıştır. Orkestrasyonda yaygın olan, iki obuanın iki kornoya karşı kullanımı gittikçe azalmış ve yavaş yavaş yerini flüt ve klarnetlere bırakmıştır. Mozart bu enstrümanın tınısına derin bir sempati duymuş ve teknik imkanları konusunda tam bir bilgi ile yazmıştır. Enstrümandaki gelişimler birçok kolaylık sağlasa da yine de solist obuacıların repertuarındaki yeri büyüktür.

1. BÖLÜMLER

Wolfgang Amadeus Mozart tarafından yazılan K.314 Obua Konçertosu, Mozart'ın 18.yüzyıl sonlarında ustası olduğu konçerto formunda yazılmıştır. Melodiler daha geniştir. Orkestranın daha güçlü ifadesine karşılık solistin daha özgür (serbest) ve rapsodik bir rolü vardır. Özellikle birinci bölüm olmak üzere her bölümde tematik motiflerin zıtlığını veya geniş armonik gelişimleri temel alan karmaşık ve dramatik bir yaşam bulunmaktadır.

Konçerto Mozart'ın "Halk Yüzü"nü açığa çıkarmaktadır. Stil, görkem ve zerafeti birleştiren galant stilidir.[48] Espritüellik ve ayrıca biraz da dokunaklığı ile o zaman hizmet ettiği saray dinleyicilerinin atmosferini ve tadını yansıtmaktadır. Tamamen olgunlaşmış "klasik" formdadır ve genç Mozart'ın yaratıcı dehasının tümüne sahiptir.

Açık, anlaşılır ve çabuk (Allegro aperto) tempoda çalınması istenilen birinci bölüm 4/4'lük ölçüde başlamaktadır. Biri orkestra biri de solistin girişi için, 2 tam ve farklı ekspozisyon (sergi) sağlamaktadır. 12 ölçülük orkestranın parlak girişini, hala do majör olan kemanların tatlı teması takip etmektedir. Orkestra, trili[49] izleyen aşağı doğru bir arpej ile solo obuanın girişini hazırlamış, sonrasında obua uzun bir cümle ile girdikten sonra ikinci tema olarak sol majöre geçmiştir.

Tril ile başlayan figür gelişme kısmında da önemli bir rol oynamaktadır. Orkestra partisinin keman konçertolarını anımsatan şekilde düzenlenmiş olması ilk bakışta basit görünmesine karşın, konçertonun bu uzun bölümü müzisyenlerin üstün

[48] Galant stil: "Duyarlıklı, incelikli stil." Fransızca style galant. 18.yüzyılın ortalarında, Fransız ve Alman ekollerinin "rokoko" anlayışı içinde geliştirdiği müzikal yaklaşım. SAY, **a.g.e.,** s.213.
[49] Tril: "Titretim" En yaygın süsleme biçimlerinden biri. Ana ses ile komşu ses arasında hızla gidip gelerek uygulanan ve uzunca süren seslendirme. Kısaltılmış yazımı tr. Fransızca tremblement, Almanca triller, İtalyanca trillo, İspanyolca trino. SAY, **a.g.e.,** s.528.

çabasını gerektirmektedir. Bölümdeki staccato[50] pasajlar büyük önem taşımış, eserin karakterini belirlemiştir.

Fa Majör tondaki ikinci bölüm 3/4'lük ölçü (Adagio non troppo), fazla yavaş olmayan tempoda ve duygusal bir yapıda çalınmaktadır. Solistin orkestral dokunun içinden güçlü bir biçimde çıkmasını gerektiren tiz seslerden oluşmuştur. La ile Do arasındaki sesler sürekli kullanılmaktadır. Solist ile 2 obua ve 2 kornonun zengin bir biçimde kullanıldığı görkemli orkestral destek ile büyük bir "aria"dır.[51]

Özellikle bu bölümde karın bölgesindeki desteğin ve ağız pozisyonunun çok önemi vardır. Bir anlık gerginlik, bölümün rahatlığını ve sakinlik etkisini bozmaya yetecektir. Bu yavaş bölümde mümkün olduğu kadar az kas gücü gerekmektedir. Böylece her nota değişimi için gerekli itişi sağlarken aynı zamanda havanın verilmesi mümkün olduğunda kontrol altında tutulmalıdır. Çünkü bu tiz ses aralığında tutulan ses çok fazla hava gerektirir. Bu, göğüs kafesinin alt kısmındaki bir heyecan duygusu ile sağlanmaktadır.

Son bölüm 4/4'lük ölçüde çabuk (Allegro) tempoda canlı bir final niteliğini taşır ve rondo formundadır. Mozart'ın en neşeli eğlendiren tarzındadır. Etkileyici ve şaşırtıcı kontrpuan miktarı ile canlı ve yüksek heyecanlıdır. Bu bölüme de staccato pasajlar hakimdir. O zamana kadar bestelenenlerin en iyilerinden biri olarak sıralandırılması gereken ulu bir ikinci bölümü takip etmiştir. İlk bölüm, dönemin estetiğini koruyarak, en uzun ve kompozisyon açısından 3 bölümün en ayrıntılı olanıdır.

---

[50] Staccato (İta.): Notaları taneleyerek seslendirme, birbirinden ayrı seslendirme. Seslerin kesintili biçimde dökülüşü. Bu seslendirme biçimini müzik yazısında belirtmek üzere notaların üstüne küçük noktalar konur. Terim İtalyanca staccare: "ayırmak" sözcüğünden kaynaklanmıştır. Kısaltılmış yazımı stacc. SAY, **a.g.e.,** s.491.

[51] Aria (İta., İng.): Eşlikli solo ses için yazılmış sözlü, biçim açısından gelişkin sahne şarkısı. Türkçe'de arya, Fransızca air. SAY, **a.g.e.,** s.38.

2. KLASİK DÖNEMDE KADANS

Klasik dönemin yorumlayıcılarından, kendiliğinden olan ve besteci-yorumcu'nun ustalığını sergileyen kadansı doğaçlama çalmaları beklenmiştir. Performans çalışması için aşağıdaki açıklama Abraham Veinus[52] tarafından yapılmıştır:

> "Mozart ve Beethoven gibi besteci-yorumcularla, kadans kendiliğinden gelişen bir emprovize için araç olarak doruğa ulaştı. Anlık ifadelerinin ünü hayretler içinde kalmış birden çok araştırmacı tarafından bize kadar gelmiştir ve kişinin kadans emprovizelerinin yaratıcı ateşle tutuştuğunu ve muazzam bir kompozisyon ustalığı bilgisi ile kontrol edildiğini mantıklı bir kesinlikle tahmin edebilmesi için sadece müziklerinin derin içtenliğini hatırlaması yeterlidir."[53]

18. yüzyılın yorumcu-bestecileri bir konçertonun kadansındaki virtüöz parlaklığı sergilemede çok az problem yaşamış veya hiç yaşamamışlardır. Çünkü çaldıkları müziğin fikri ve dili kendi yaşadıkları döneme aittir. Oysa, 200 yıl sonra müzik deneyimleri araya giren birçok etki ile renklendirilmiş ve bu da klasik bir kadans yaratma yaklaşımını etkilemiştir.

Çoğunlukla besteci olmayan modern yorumcular, genelde beceriksiz, stil dışı ve fazla uzun, parçanın formuna az bir katkısı bulunan kadanslara yönelmişlerdir. Bu çalışma Veinus tarafından şiddetli bir biçimde eleştirilmiştir:

> "Mozart ve Beethoven konçertoları için olan kadansların kompozisyonu, kendi enstrümanları için nasıl parlak bir biçimde yazılacağını anlayan, fakat bestecilerin yaptığı gibi müziği nasıl yazılacağını anlamayan virtüöz veya seçkin pedagoglara emanet ediliyordu. Modern konser salonu çalışmasına göre, kadans artık orkestranın çalmayı, dinleyicilerin ise dinlemeyi bıraktığı bu sayede herkesin, bir sihirbaz-virtüöz olarak

---

[52] Abraham Veinus (1944-2001) Amerikalı tarihçi ve müzikolog. **http://www.umc.pitt.edu/media/pcc020909/musicdonated.html**

[53] Abraham Veinus, **The Concerto,** (New York: Daver Publications, 1964), s.40-41.

> yorumcunun yaptığı çanta dolusu oyunlara konsantre olduğu, konçertonun bir parçası olarak açıklanmaktadır."[54]

Müzikal form açısından klasik dönem kadansı tonik ile 6/4 akoru ve bölümün son otantik kadansının[55] dominant 5/3 akoru arasındaki armonik genişlemedir. Bu kadansı genelde kısa bir coda[56] veya Mozart obua konçertosunun ilk bölümünde olduğu gibi Codetta'lar[57] serisi takip etmektedir.

Kadans stili, armonik fikir, melodik aralıklar ve ritmik süslemelerle belirlenmiştir. Kadans ait olduğu bölümün ölçü işaretini devam ettirmelidir. Orkestra tarafından solist için sergilenen 6/4 akorların armonik anlamı kadans boyunca sürmeli tondaki herhangi bir sapma eninde sonunda bu akora dönmelidir.

Tek bir melodik çizgide ve süslemede verilen armoninin açık olması gerekmektedir. Eğer bir kadansta armonik yapı yoksa, sonucu başarısız olmaktadır. Kadansın yazıldığı bölümün içinden temadaki materyallerin sergilenmesi, bestecinin armonik dizilerdeki süslemelerini temel alan kısımlarla dengelenmektedir. Tonun değişimi bu gibi kısımlardan kaynaklanmıştır.

2.1. Kadans ve Eingäng

Mozart obua konçertosunun her bölümünde bir kadans vardır. Son bölümün 123.ölçüsünde de eingäng bulunmaktadır. Bu iki performans çalışması geleneği (eingäng ve kadans) de doğaçlama stilde çalınır, fakat yine de stil ve fonksiyon

---

[54] Veinus, **a.g.e.,** s.40-41.
[55] Otantik kadans: "Tam kadans" Eksen akoru üzerinde gerçekleşen akor için kullanılan armoni terimi. SAY, **a.g.e.,** s.407.
[56] Coda (İta.): "Kuyruk". Terim dilimize "koda" olarak yerleşmiştir. Bir çalgı müziği eserinde, özellikle yapısı sıkıca belirlenmiş füg ve sonat gibi formlarda, eserin sonunda yer alan özet parça. Yoğun, parlak anlatımıyla coda, eseri son olarak özetler. SAY, **a.g.e.,** s.104.
[57] Codetta (İta.): "Küçük kuyruk". Sonat formunda, sergiyi sonuçlandırma amacıyla kısa tutulmuş olan koda. SAY, **a.g.e.,** s.105.

açısından farklıdır. Kadanslar genelde bir bölümün sonlarına doğru tonik[58] akorunun ikinci çevirimi üzerine oluşur ve yapısaldır. Eingänglar (Almanca: Girişler) özellikle rondo temasının dominant[59] akor üzerinde dönüşünden önce olmak üzere herhangi bir yerde olabilir ve süslemelidir. Kadanslar genelde orkestranın son tuttisine giden bir tril ile biter. Eingäng'lar ise temanın solo olarak sunuluşuna gider.

[58] Tonik: Tonal müzikte majör ve minör dizilerin birinci derecesi, ya da birinci derece üzerine kurulmuş akorun adı; [I] işaretiyle gösterilir. Tonik sesi, diziye adını veren, onun özelliklerini belirleyen temel sestir. Dizinin en önemli sesidir. İtalyanca tonico: belirleyen, Almanca tonika, İngilizce tonic. Dilimizde "eksen" de denilmektedir.

[59] Dominant (Lat.) Majör ve minör dizilerin beşinci derecesi (beşlisi), ya da beşinci derece akorunun adı; [V] işaretiyle gösterilir. İtalyanca dominando: egemen. Dilimizde "çeken" de denir. SAY, **a.g.e.,** s.163.

SONUÇ

18. ve 20. yüzyıllarda obua için yazılmış solo eserler stil ve karakter olarak en üretken duruma girmiştir. Erken dönemin en önemli bestecileri Tomaso Albinoni, Georg Frideric Haendel, Georg Philipp Telemann ve Antonio Vivaldi'dir.

Wolfgang Amadeus Mozart, ünlü yorumcu Friedrich Ramm'in yuvarlak tonu ve müzikal yorumundan çok etkilenmiştir. Bu çalışmanın esas konusu olan Do Majör Obua Konçertosu'nun esin kaynağı olarak Friedrick Ramm gösterilebilir.

EKLER

KAYNAKÇA

Goossens, Leon and Roxburgh, Edwin, **Yehudi Menuhin Music Guides Oboe,** Kahn&Averill, London, 1994.

Hafner, Everett, "Mozart's Oboe Concerto in C Majör, K.271k/285d/314", **The Journal of the International Double Reed Society,** 1998.

http://208.11.77.182/database/s/stamitzK.html

http://en.wikipedia.org/wiki/Stanley_Sadie

http://jen.ucc.nav.edu/~tas3/jcbach.html

http://mac_texier.ircam.fr/textes/c00000043/

http://members.tripod.com/~musiclassical/bwv.html

http://perso.<anadao.fr/eisenberg/orgues/marienth.htm

http://tr.wikipedia.org/wiki/Georg_Philipp_Telemann

http://w3.rz_berlin.mpg.de/cmp/rameau.html

http://w3irz-berlin.mpg.de/cmp/handel.html

http://wikipedia.org/wiki/Rene_Descartes

http://www.artaria.com/composer/fullbias/cannabich_full.htm

http://www.artaria.com/composer/jstamitz.htm

http://www.azopera.com/learn/composer/donizetti/index.shtml

http://www.bach_cantates.com/Bio/Maderna_Bruno.htm

http://www.baroquemusik.org/bqxalb.html.

http://www.beethoven/ives.net/Antonio_Vivaldi.htm

http://www.bernhard_paumgartner.info/

http://www.classical_composers.org/cgi-bin/ccd.cgi?comp=hummel

http://www.classical-composers.org/cgi_bin/ccd.cgi?comp=haydnj

http://www.classical-composers.org/cgi_bin/ccd.cgi?comp=mozartwa

http://www.hoasm.org/XIIC/Mozartl.html

http://www.hoasm.org/XIIC/Vanhal.html

http://www.kalan.com/scripts/album/PrintAlbum.asp?id=57.

http://www.karadar.com/dictionary/kochel.htm

http://www.malaspina.com/site/person-417.asp

http://www.nndb.com/people/286/000094004/

http://www.online_oboe/Alte%20Meister%20der%20oboe.htm

http://www.rvwsociety.com/biography.html

http://www.umc.pitt.edu/media/pcc020909/musicdonated.html

İlyasoğlu, Evin, **Zaman İçinde Müzik,** İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1994.

Say, Ahmet, **Müzik Sözlüğü,** 1.Baskı, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Eylül 2002.

Selanik, Cavidan, "Müziğin Görkemli Yolculuğu", **Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni,** 1.Baskı, Ankara: Doruk Yayıncılık, Ekim 1996.

Uluç, Murat Özden, **Müzik Sözlüğü,** 2.basım, Yurtrenkleri Yayınevi, Eylül 2002.

Veinus, Abraham, **The Concerto,** New York: Daver Publications, 1964.

www.idrs.org/www.idrs/publications2/journal2/JNL26/concerto.pdf

Yener, Faruk, **Müzik Kılavuzu,** Genişletilmiş 5.baskı, Ankara: Bilgi Yayınevi, 1991.